

81'255.4=111=161.2:791(045)
DOI 10.35433/philology.3 (98).2022.207-216

ТАКТИКИ ПЕРЕКЛАДУ АНГЛОМОВНИХ НАЗВ ФІЛЬМІВ УКРАЇНСЬКОЮ МОВОЮ

Л. В. Шитик*, А. П. Юлдашева**

Повномасштабна російсько-українська війна засвідчила необхідність відмови від усього, що є маркером країни-агресора, зокрема від російськомовного контенту. З огляду на це варті уваги переклад і дублювання іноземних фільмів українською мовою. Назви фільмів – фільмоніми – слугують ключем до його успіху, своєрідним знаком твору, із якого розпочинається ознайомлення з фільмом.

У статті проаналізовано основні тактики перекладу назв кінофільмів з англійської мови на українську. Для з'ясування специфіки відтворення кінозаголовків в умовах нової художньої реальності дібрано найменування кінострічок, розміщених на ресурсі <https://eneuida.tv/>. Переклади зроблені кінодистриб'юторськими компаніями "Старий майстер", "MEGOGO Voice", "Так Треба Продакшн", "НЛО TV", "MVO", "Line In", "UFD", "DUB" та ін.

Фільмоніми зараховані до об'єктів вторинної номінації, що потрактована як позначення елементів реальності за допомогою готових мовних одиниць. Переклад номенів постає як варіативна номінація, оскільки найменування отримує не сам об'єкт, а варіант, що функціонує в інших національно-культурних сферах і співвідносний з оригінальною назвою як варіант та інваріант.

Виявлено й схарактеризовано три основні тактики перекладу назв англійських фільмів українською мовою: прямий переклад, трансформаційний переклад і непрямий переклад (повна заміна назви фільму). За прямого перекладу назва фільму максимально зберігає первинний задум. У масиві українських еквівалентів, що виникли внаслідок прямого перекладу, диференційовано фільмоніми-моноксеми, назви-словосполучення, утворені за моделлю **Adj+N**, кінозаголовки, що містять три і більше повнозначних слів.

З'ясовано сутність трансформації як різновиду перекладацької тактики, проаналізовано прийоми трансформації: заміщення, розширення та усічення компонентного складу фільмоніма. Серед досліджуваного матеріалу виокремлено низку прийомів трансформації первинної назви: конкретизацію, генералізацію, компенсацію, антонімічний переклад та

* доктор філологічних наук, професор, завідувач кафедри українського мовознавства і прикладної лінгвістики (Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького), e-mail: l_shytyk@ukr.net
ORCID: 0000-0001-5941-672

** кандидат філологічних наук, старший викладач кафедри слов'янської філології та журналістики (Таврійський національний університет імені В. І. Вернадського), lalimduyl@gmail.com
ORCID: 0000-0002-6561-8827

смісловий розвиток. Констатовано, що непрямий переклад, або повну заміну назви, застосовують для номенів, що містять різноманітні культурно-специфічні складники.

Ключові слова: фільмонім, кінозаголовок, вторинна номінація, варіативна номінація, тактики перекладу, прямий переклад, трансформація, непрямий переклад, повна заміна.

TACTICS OF TRANSLATING ENGLISH FILM TITLES INTO UKRAINIAN LANGUAGE

Shytyk L. V., Yuldasheva L. P.

The full-scale Russian-Ukrainian war proved the need to abandon everything that is a marker of the aggressor country, in particular, Russian-language content. With this in mind, the translation and dubbing of foreign films into Ukrainian are worth paying attention to. The film title serves as the key to its success. It's a kind of a sign of the work which introduces the film.

The article analyzes the main tactics of translating film titles from English to Ukrainian. To find out the specifics of playing film titles in the conditions of the new artistic reality, the film titles posted on the resource <https://eneyida.tv/> were selected. Translations were made by film distribution companies "Старий майстер", "MEGOGO Voice", "Так Треба Продакшн", "НАО TV", "MVO", "Line In", "UFD", "DUB", etc.

Film titles are included in the objects of the secondary nomination, which is interpreted as the designation of elements of reality with the help of ready-made language units. The translation of nomen appears as a variant nomination since it is not an object that is nominated, but a variant that functions in other national and cultural spheres and which is related to the original name as a variant and invariant.

*Three main tactics of translating English film titles into Ukrainian have been identified and characterized: direct translation, transformational translation, and indirect translation (full replacement of the film title). In direct translation, the film title preserves the original idea as much as possible. In the array of Ukrainian equivalents that arose as a result of direct translation, filmonyms-monolexes, names-phrases formed according to the **Adj+N** model, and movie titles containing three or more full-meaning words are differentiated.*

The essence of transformation as a type of translation tactic is clarified and the following methods of transformation are analyzed: substitution, expansion, and truncation of the component composition of the filmonym. Among the researched material, a number of methods of transformation of the primary name are singled out: specification, generalization, compensation, antonymic translation, and semantic development. It has been established that indirect translation, or full replacement of the name, is used for names containing various culturally specific components.

Keywords: film title, movie title, secondary nomination, variable nomination, translation tactics, direct translation, transformational translation, indirect translation, full replacement.

Постановка наукової проблеми.

Українська мова є державною мовою в Україні, тому неабиякого значення набуває її розвиток і популяризація. Це питання особливо актуалізоване з 16 липня 2021 р., коли розпочався новий етап утілення норм Закону України "Про забезпечення функціонування української мови як державної", згідно з яким передбачено розширення сфер використання державної мови в публічному просторі, зокрема й демонстрування фільмів у кінотеатрах і на телебаченні українською мовою. Повномасштабна

російсько-українська війна засвідчила необхідність відмови від усього, що є маркером країни-агресора, зокрема від російськомовного контенту. З огляду на це варті уваги переклад і дублювання іноземних фільмів українською мовою.

Кінострічка – це особливий культурний феномен, що втілює основні соціокультурні пріоритети і є відображенням картини світу лінгвокультурного суспільства. Назва фільму – фільмонім – слугує ключем до його успіху, своєрідним знаком твору, із якого розпочинається ознайомлення

з фільмом. Вона активізує сприйняття глядача й акцентує його увагу на тому, що буде показано, постає особливим різновидом власної назви, а тому переклад кінозаголовків набуває особливої ваги. Перекладач повинен мати багатий лексичний запас та достатні фонові знання, щоб запропонувати варіант, близький до оригіналу, але водночас яскравий, зрозумілий українському глядачеві. Перекладання назви фільму – складний процес, який потребує не тільки знання конкретних мов та культур, але й проникнення в сутність твору, заглиблення в його ідею, проблематику, розуміння авторської інтенції. Окрім того, не варто забувати й про відмінності культур.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У контексті нашого дослідження вагомими є студії Ю. Вакалюк [1], В. Вострецової [2], Н. Грінченко [3], З. Громової [4], В. Завацького [6], О. Зосімової [7], Н. Іваницької [8], О. Лесінської та Д. Радішевської [9], Т. Лук'янової [10], О. Черник [13] та ін. Дослідники зацентрували увагу на основних тенденціях перекладу фільмонімів, стратегіях адаптації назв, перекладацьких трансформаціях, схарактеризували помилки під час перекладу тощо. Зокрема, Н. Б. Іваницька проаналізувала перекладні стратегії і тактики, вирізнивши два напрями стратегій перекладу – доместикацію (одомашнення) та форенізацію (очуження) – та три основні тактики перекладу: прямий переклад, трансформацію і непрямий переклад [8].

Попри наявний науковий доробок, поява нових фільмів, розвиток кінематографа спонукають до креативних пошуків у сфері номінації фільмів та відтворення їхніх назв. Тому дослідження обраної теми є актуальним з огляду на необхідність виявити основні тактики перекладу й проаналізувати їх, порівняти оригінальні назви сучасних фільмів із їхніми українськими еквівалентами.

Мета дослідження – з'ясування основних тактик перекладу назв кінофільмів з англійської мови на українську. Для аналізу специфіки відтворення кінозаголовків в умовах нової художньої реальності дібрано найменування кінострічок, розміщених на ресурсі <https://eneyida.tv/>. Переклади зроблені кінодистриб'юторськими компаніями "Старий майстер", "MEGOGO Voice", "Так Треба Продакшн", "НЛО TV", "MVO", "Line In", "UFD", "DUB" та ін.

Виклад основного матеріалу дослідження з обґрунтуванням отриманих наукових результатів. У номінативному масиві особливе місце посідають фільмоніми, важливою специфічною рисою яких є використання словесного знака (тобто заголовка) для номінації мистецького продукту. Конструювання фільмонімів – вторинний своєрідний підсумок розумових операцій щодо встановлення різноманітних лінгвальних і нелінгвальних зв'язків. Особливої ваги набуває переклад цих номенів, які мають відповідати оригінальній назві і, створюючи образ іншої культури, зацікавлювати українського глядача.

О. Мінкова зауважує, що "вторинну номінацію кваліфікують як надання об'єкту нової назви з іншою мотивованістю і з певною спеціальною метою (метонімічна, метафорична номінації, перифраза тощо). Явище вторинної номінації розглядають як скорочення і, рідше, як розширення попередньої назви або трансформацію вже відомої назви об'єкта, яка не прив'язана до однієї синтаксичної одиниці" [11, с. 209]. Вторинну номінацію логічно трактувати як позначення елементів реальності за допомогою готових мовних одиниць. Важливу роль у поповненні лексичного складу відведено вторинній номінації, під час якої відбувається переосмислення готових слів, що стають основою появи нових номенів. Вторинне лексичне найменування є результатом розвитку мови, що спричинене пізнавальними та

комунікативними потребами людини в суспільстві. Нині однією з особливих характеристик цього процесу є здатність, вироблена тривалою номінативною практикою, виражати невідоме, нове через відоме, позначати новоутворення за допомогою знаків, що існують у мові, удаючись лише до мінімальних змін у словесному кодї, переосмислення того, що використовували впродовж тривалого часу в мовленні. Саме до об'єктів вторинної номінації належать фільмоніми – назви фільмів.

Переклад номенів доцільно трактувати як варіативну номінацію. Найменування отримує не сам об'єкт, а варіант, що функціює в інших національно-культурних сферах, інших видах мистецтва і співвідносний з оригінальною назвою як варіант та інваріант. У разі появи варіативних номінацій первісну назву продовжують активно використовувати в тій національно-культурній сфері, у якій вона виникла.

Адекватна стратегія перекладу дуже важлива й індивідуальна в кожному конкретному випадку, вона залежить від багатьох чинників: компетентності перекладача, володіння базовими знаннями, жанру фільму, цільової аудиторії тощо, тому неможливо знайти універсальний спосіб розв'язання проблеми перекладу назв фільмів. Кінозаголовки варто перекладати, а точніше трансліювати так, щоб глядачі могли сприймати всі тонкощі мови оригіналу. На думку І. Корунця, еквівалент – це щось рівнозначне, рівносильне й відповідне чомусь [14].

У процесі дослідження заголовка фільму та його перекладів набуває значення дотримання принципу етноцентризму, що дає змогу простежити відображення досвіду попередніх поколінь у свідомості сучасників у межах одного етнічного континууму. Зокрема, під час перекладу відбувається прагматична адаптація оригінального фільмоніма: незрозумілі для іноземного глядача реалії замінені зрозумілими. Усе це

переконливо доводить, що мова є засобом накопичення колективного досвіду, пов'язаного з культурними традиціями його носіїв. Поява номінативного знака зумовлена особливостями концептуалізації та категоризації світу, що сформовані на основі внутрішнього досвіду конкретного народу.

Велика частка мовних одиниць належить до неперекладних. Це, зокрема, антропоніми, які не перекладають, а транскодують відповідно до правил транскрибування ("*Enola Holmes*" – "*Енола Холмс*", "*John Wick*" – "*Джон Уїк*", "*Megan Leavey*" – "*Меган Ліві*") чи транслітерації ("*Malena*" – "*Малена*"), та топоніми ("*Oslo*" – "*Осло*", "*Mosul*" – "*Мосул*", "*Dreamland*" – "*Дрімленд*", "*Everest*" – "*Еверест*"). Проте більшість мовних одиниць мають відповідники в мові перекладу.

До основних перекладацьких тактик належить **прямий переклад**, за якого назва фільму максимально зберігає первинний задум: "*My Son*" – "*Мій син*", "*211*" – "*211*", "*Acceleration*" – "*Прискорення*", "*Black Knight*" – "*Чорний лицар*" тощо.

У масиві українських еквівалентів, що виникли внаслідок прямого перекладу, кількісно вирізняються фільмоніми-монолексеми: "*Intrusion*" – "*Вторгнення*", "*Hush*" – "*Тиша*". До цієї групи зараховано назви, які в англійському оригінальному варіанті містять артикль: "*The Wife*" – "*Дружина*", "*The Veil*" – "*Вуаль*", "*The Pact*" – "*Пакт*", "*The Road*" – "*Дорога*", "*The Getaway*" – "*Втеча*". Причому граматична категорія числа в оригінальному номені та українському еквіваленті зазвичай збережена: "*The Nest*" – "*Гніздо*" (одн.), "*The Square*" – "*Квадрат*" (одн.), "*Extraction*" – "*Порятунок*" (одн.), "*Greed*" – "*Жадібність*" (одн.), "*Pig*" – "*Свиня*" (одн.), "*The Losers*" – "*Лузери*" (мн.), "*The Birds*" – "*Птахи*" (мн.), "*Brothers*" – "*Брати*" (мн.), "*The Translators*" – "*Перекладачі*" (мн.), "*Vampires*" – "*Вампіри*" (мн.), "*Passengers*" – "*Пасажери*" (мн.), "*Signs*" – "*Знаки*" (мн.),

"Predators" – "Хижак" (мн.), "Shooters" – "Стрільці".

Ця тактика поширена на переклад назв-словосполучень, утворених за моделлю **Adj+N**: "A Perfect Day" – "Ідеальний день", "The Invisible Guest" – "Невидимий гість", "The green mile" – "Зелена миля", "Sweet November" – "Солодкий листопад", "The Golden Child" – "Золоте дитя", "The Good Liar" – "Добрый брехун", "The Social Dilemma" – "Соціальна дилема", "The White Tiger" – "Білий тигр", "The Virgin Suicides" – "Незаймані самогубці", "Little Italy" – "Маленька Італія", "Secret Window" – "Таємне вікно", "The Sugarland Express" – "Шугарлендський експрес", "Red Notice" – "Червоне повідомлення", "The Incredible Hulk" – "Неймовірний Халк". Зазвичай під час перекладу назв-словосполучень категорія числа збережена: "The Tender Bar" – "Ніжний бар" (одн.), "The Night House" – "Нічний будинок" (одн.), "Green Room" – "Зелена кімната" (одн.), "Good Boys" – "Хороші хлопці" (мн.), "Old Dogs" – "Старі пси" (мн). Проте в деяких випадках наявні відмінності оригінальних і перекладених фільмонімів, що зумовлене граматичними особливостями елементів різних мовних систем: "Bloody Beginnings" (мн.) – "Кривавий початок" (одн.), "The Dig" (одн.) – "Розкопки" (мн.), "Thunder Force" (одн.) – "Громові сили" (мн.).

Прямий переклад переважає під час роботи з оригінальними назвами, у складі яких наявні два іменники, другий, зокрема, має посесивне ("Spy Kids" – "Діти шпигунів") чи атрибутивне значення ("Horizon Line" – "Лінія горизонту"). Подібна семантика характерна для англійських словосполучень із прийменником *of*: "Legacy of Lies" – "Спадок брехні", "Pieces of a Woman" – "Фрагменти жінки", «Sound of Metal» – «Звук металу». Прийменник *of* у номінально-словосполученні "Flight of the Navigator" – "Політ навігатора" є маркером суб'єктного значення. У всіх цих випадках також використано прямий переклад.

Зрідка цю тактику застосовують для перекладу англійських фільмонімів, що містять три і більше повнозначних слів: "Last Night in Soho" – "Минулої ночі у Сохо", "Resident Evil: Welcome to Raccoon City" – "Оселя зла: Вітаємо в Раккун-Сіті", "Elizabeth: The Golden Age" – "Єлизавета: Золотий Вік", "Can You Keep a Secret?" (одн.) – "Чи вмієш ти зберігати секрети?" (мн.), "Bridget Jones: The Edge (одн.) of Reason" – "Бріджит Джонс: Межі (мн.) розумного", "Dracula: Dead and Loving It" – "Дракула: Мертвий та задоволений цим", "Romeo Must Die" – "Ромео повинен померти", "The Last Days on Mars" – "Останні дні на Марсі".

Прямий переклад домінує під час вибору українських еквівалентів англійських фільмонімів, що містять герундієві форми. У цьому разі герундій відповідає українському інфінітиву ("Killing Gunther" – "Убити Гюнтера", "Surviving Christmas" – "Пережити Різдво", "Saving Private Ryan" – "Врятувати рядового Раяна"); імперативові ("Living Legends" – "Живи легендою"); дієприслівникові ("Touching the Void" – "Торкаючись безодні", "Shooting Dogs" – "Відстрілюючи псів") чи віддієслівному іменникові ("Kidnapping Mr. Heineken" – "Викрадення містера Гайнекена") тощо.

Трансформація як різновид перекладацької тактики полягає в субституції, додаванні або опущенні деяких лексичних елементів. Одним із прийомів трансформації є заміщення компонентного складу: "The Bourne Legacy" (англ. *legacy* – "спадщина") – "**Еволюція Борна**". Під час розширення компонентного складу частина змістового навантаження припадає на нові компоненти. Додавання слова зумовлює часткову втрату первинного й набуття нового значення конструкції: "17 Again" – "**Татові знову 17**", "Land" – "**Незвідана земля**", "Immortals" – "**Війна Богів: Безсмертні**", "Into the Deep" – "У глибину: **Вбивство на підводному човні**", "Copshop" – "**Хороший, поганий коп**" тощо.

Усічення компонентного складу фільмоніма передбачає виділення деяких складників за збереження його значущого фрагмента, достатнього для розуміння вихідної одиниці: "Voyage of Time: **Life's Journey**" – "Мандрівка часу", "**Code Name Banshee**" – "Банши". Усічення також використовують, якщо в мові перекладу деякі слова є лексично надлишковими "Old **People**" – "Старі", "**White Men Can't Jump**" – "Білі не вміють стрибати" (із контексту зрозуміло, що йдеться про людей). Неточний переклад є виявом формальної і змістової трансформації відомого образу в новий, проте семантична модель похідного і твірного образів зазвичай збігаються.

Окрім зазначених, трапляються й інші модифікації назв, зокрема різноманітні граматичні трансформації: уживання іменників у прямому і непрямому відмінках ("In Good Company" – "Крута компанія", "The Edge" – "На межі", "The Rental" – "Під наглядом"); предикативних і безпредикативних конструкцій ("After We Fell" – "Після падіння", "Tower Heist" – "Як обкрасти хмарочос"); сурядних і підрядних конструкцій ("Dating & New York" – "Побачення в Нью-Йорку"); різних способів дієслова ("Only God Forgive" ("лише Бог прощає") – "Лише Бог прощає") та по-різному пунктуаційно оформлених речень: ("Shall We Dance?" – "Потанцюймо").

Серед досліджуваного матеріалу виокремлено низку прийомів трансформації первинної назви: конкретизацію, генералізацію, компенсацію, антонімічний переклад та смисловий розвиток.

Прикладом конкретизації можна вважати переклад назви кінофільму "Wanted" як "**Особливо небезпечний**". Англійське слово відповідає українському в розшуку, натомість вибір перекладача на користь *особливо небезпечний* зумовлений прагненням акцентувати на конкретному сюжеті про небезпечного злочинця, а не на чомусь загальному, що розшукують. В українському перекладі англійського фільму "Tulips in Spring"

конкретизовано адресата – "Тюльпан для **Роуз**". Прийом конкретизації доцільний у тому разі, якщо з контексту не зрозуміло, про яке видове поняття йдеться. Конкретизація з огляду на сюжет також характерна для фільмонімів "Force of Nature" – "**Ураган**", "The Forest" – "**Ліс примар**". Українські перекладачі під час пошуку еквівалента для англійської фрази часто вдаються до конкретизації: "The Italian **Job**" – "Пограбування *італійськи*" (англ. job – "робота"), "The Ice Road" – "Льодовий *дрифт*" (англ. road – "дорога"), "Police" – "Нічний *патруль*" (англ. Police – "поліція").

Генералізацію використано під час перекладу назви кінофільму "The assassination of Richard Nixon" – "Замах на Річарда Ніксона", тобто в англійському варіанті акцентовано на результаті, адже відповідником англійського іменника *assassination* є український *вбивство*.

Назву англійського фільму "All Things Valentine" перекладено як "В усьому винен Валентин" (пор. досл.: "Усе це справи Валентина"). Такий варіант демонструє смисловий розвиток. Прикладом антонімічного перекладу є еквівалентна пара "Awake" – "Не спати". Досить поширеним у перекладознавстві є прийом компенсації: "Attil" – "Атілла-завойовник", що дає змогу українським глядачам отримати початкові знання про таку історичну постать, як Атілла.

Непрямої переклад, або **повну заміну** назви, застосовують для номенів, що містять різноманітні культурно-специфічні складники. У цьому разі використовують інше лексичне наповнення. Така тактика є однією з найскладніших. Натомість, як зазначає О. Демченко, вона належить до найпопулярніших та потребує чимало "зусиль і творчих здібностей перекладачів, знання культурологічних особливостей різних країн. Заміна назви фільму відбувається через неможливість передати прагматичний зміст вихідного тексту. Стратегія є різновидом смислового розвитку, де

трансформація відбувається вже цілісно, а не за елементами" [5: 26].

Низка фільмонімів містить ідіоми, метафори, елементи сленгу, прецедентні феномени. На думку Н. Грінченко, вони «не можуть бути перекладені чи замінені на основі виключно лінгвістичних елементів, оскільки мають передавати певну екстралінгвістичну функцію конкретної ідіоми» [3: 122].

До вдалого застосування цієї тактики зараховуємо адаптацію назви фільму *"The Art of Racing in the Rain"* ("Мистецтво гонки в дощ") на українськомовному ґрунті – *"Очима собаки"*. Оригінальна англійська й відповідна українська назви фільму відповідають його сюжетові: історія собаки Енцо й гонщика Денні представлена через сприйняття собаки. В оригінальній номінації акцентовано увагу на гонщиків, а у варіативній – на нараторові.

Часто назва фільму маркує жанр. Це трапляється й тоді, коли гіперонім не використовують у номені, але певне лексико-семантичне наповнення готує глядача до перегляду. Назву трилера *"Unlocked"* в українській версії змінено на *"Таємний агент"*, що актуалізує його жанрову належність до трилера.

Часто в назвах кінострічок зазначено головних героїв. Оскільки у фільмах може бути декілька головних героїв, то лексико-семантичне наповнення варіантних назв відрізняється. Зокрема, англійську назву *"Twin Sitters"* перекладено українською мовою як *"Няньки"*. Хілхерст, герой стрічки, хвилюючись за життя своїх племінниць-близнят (це відображено у фільмонімі-оригіналі), наймає відчайдушних, але добрих братів як «няньок» (це зумовило появу українського відповідника).

Власні назви, використані у фільмонімах, зазвичай адаптовані в мові-реципієнті за допомогою транскрипцій чи транслітерації (пор.: *"John Wick"* – *"Джон Уїк"*; *"Palmer"* – *"Палмер"*). Однак у деяких випадках, коли оніми є промовистими, перекладачі вдаються до калькування.

Так виникли варіантні назви: *"A Boy Called Sailboat"* – *"Хлопчик на ім'я Вімпильник"*, *"DumbLand"* – *"Тупляндія"*. Фільмоніми *"Ozzy"*, *"Greta"* та *"Richard the Stark"* також містять власні назви, натомість перекладачі повністю їх змінили в українській адаптації. Базою варіативної номінації стала сюжетна лінія та ідея кінострічок. В українському кінопрокаті фільм *"Ozzy"* вийшов як *"Велика втеча"*, *"Greta"* – як *"В обіймах брехні"*, а *"Richard the Stark"* – як *"Пташиний ульот"*. Англійський фільм *"Cherry"* відомий українському глядачеві під назвою *"Загублене серце"*. Поява українського відповідника вмотивована сюжетом твору: відставний армійський медик Черрі з посттравматичним синдромом на деякий час стає на слизький шлях – уживає наркотики та грабує банки. Тож українська назва є відображенням головної думки твору.

Англійський фільмонім *"About Time"* відповідає українському *"Коханий з майбутнього"*. В обох варіантах акцентовано сему 'час', але український переклад відображає плінність часу, а також любовний сюжет. Адаптована українська назва *"Доки не склеїв ласту"* є варіантом англійської *"The Bucket List"*. *Склеїти ласту* – фразеологічний зворот, що має значення "померти"; *the bucket list* – список посмертних бажань, останніх справ. Варіантні назви відображають ідею фільму – встигнути зробити все омріяне перед смертю.

Дослівний переклад англійського фільмоніма *"The Fast and the Furious"* – "швидкі і люті". Натомість в українському кінопрокаті він відомий як *"Форсаж"*. За академічним словником, *форсаж* – це "короткочасне збільшення тяги (потужності) двигуна" [12: 10: 626]. Фільм про перегони, швидкість та спортивні машини. Саме авто з такими можливостями потрібне героям твору для розв'язання спільної проблеми.

Варіативні фільмоніми можуть акцентувати той самий сюжетний елемент, але по-різному. На нашу думку, український відповідник

фільмоніма "Maximum Ride" – "Полювання на ангелів" конкретніше презентує сюжет, ніж назва-оригінал, адже, за сюжетом, унаслідок секретного наукового експерименту в підлітків з'являються крила й можливість літати. Вони тікають із лабораторії й намагаються уникнути переслідування людей-вовків.

Уважаємо, що семантичне навантаження українського варіанта назви "Кохання не за сценарієм" ширше, ніж оригінального "The Rewrite" – «перепис; те, що переписано ще раз». Український переклад презентує повнішу інформацію про сюжет: сценарист Кіт, працюючи вчителем у маленькому містечку, отримує новий прекрасний шанс – зустріти любов і написати найкращий сценарій, ґрунтований на власному житті. Отже, в англійському варіанті зосереджено увагу лише на одному ключовому елементі сюжету – переписаний сценарій, а в українському виокремлено два елементи – кохання і сценарій.

Австралійська кінострічка "Ride Like a Girl" в українському кінопрокаті з'явилася з назвою "Перегони на мільйон". Дослівний переклад фільмоніма – "їздити, як дівчина", що абсолютно суголосно із сюжетом: в основі фільму – історія першої жінки-жokeя Мішель Пейн, яка виграла Кубок Мельбурна в 2015 р. Українські перекладачі надали назві більшої експресивності, акцентувавши на важливості самих перегонів. Заміна (повна або часткова) назви фільму під час перекладу спричинена проблемами в передаванні змісту та інтенцією перекладача налаштувати глядача на перегляд стрічки.

Висновки та перспективи дослідження. Переклади назв фільмів є особливим об'єктом аналізу, оскільки дають змогу відстежити адекватність кількох назв (джерело – оригінальна назва фільму – перекладена назва та трансформації, що відбуваються внаслідок конкретного типу перекладу).

Основними тактиками перекладу назв англійських фільмів українською мовою є прямий переклад, трансформаційний переклад і непрямий переклад (повна заміна назви фільму). За прямого перекладу кінозаголовків максимально зберігає первинний задум. У масиві українських еквівалентів, що виникли внаслідок прямого перекладу, диференційовано фільмоніми-монолексеми, назви-словосполучення, утворені за моделлю **Adj+N**, кінозаголовки, що містять три і більше повнозначних слів.

Трансформація як різновид перекладацької тактики охоплює такі прийоми: заміщення, розширення та усічення компонентного складу фільмоніма. Перекладацькі модифікації виникають унаслідок конкретизації, генералізації, компенсації первинного змісту заголовка фільму, антонімічного перекладу та смислового розвитку. Непрямий переклад, або повну заміну назви, застосовують для номенів, що містять різноманітні культурно-специфічні складники.

Продовження і поглиблення студій у царині вивчення заголовків фільмів убачаємо в з'ясуванні особливостей сприйняття українських перекладних варіантів фільмонімів респондентами різних вікових та соціальних груп.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ

1. Вакалюк Ю. А. Особливості перекладу англійських назв кінофільмів. *Пріоритети розвитку сучасної філології*. Чернівці: ЧНУ, 2019. С. 29–32.
2. Вострецова В., Приходько Ю. До проблеми перекладу назв кіно та мультфільмів (на матеріалі англійської та української мов). *Актуальні проблеми перекладу*. Горлівка: ГДПІ, 2009. С. 18–20.
3. Грінченко Н. О. Стратегії адекватного перекладу назв англійських кінофільмів, що містять культурно-специфічні компоненти. *Наукові записки Національного університету "Острозька академія"*. Острого: НаУОА, 2018. С. 121–123.

4. Громова З. В. Основні помилки при перекладі назв кінофільмів. *Вісник Луганського національного університету імені Тараса Шевченка. Філологічні науки*. Луганськ: ЛНУ імені Тараса Шевченка, 2013. С. 28–33.
5. Демченко Н. С. Тенденції перекладу сучасних англомовних фільмонімів на українську мову. *Молодий вчений*. Київ. 2017. № 12. С. 25–29.
6. Завацький В. Назви кінострічок: функціонально-прагматичні та перекладацькі аспекти. Київ: НАУ, 2020. 85 с.
7. Зосімова О. В. Способи перекладу назв американських і британських мультфільмів українською мовою. *Лінгвістичні дослідження*. Харків: ХНПУ, 2017. С. 206–211.
8. Іваницька Н. Б. Англомовні фільмоніми в українському перекладі. *Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського. Серія: Філологія. Журналістика*. Т. 32 (71). № 4. Ч. 2. 2021. С. 103–111.
9. Лесінська О. М., Радішевська Д. Д. Особливості перекладу заголовків фільмів американського кінематографу українською мовою. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Філологія*. Чернівці: ЧНТУ, 2018. С. 169–171.
10. Лук'янова Т. Стратегії адаптації при перекладі назв англомовних фільмів українською мовою. *Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна*. Харків: 2014. С. 311–312.
11. Мінкова О. Ф. Публіцистичний текст та мовна номінація. *Наукові записки Національного університету "Острозька академія". Серія «Філологічна»*. Острог: Вид-во НаУОА, 2017. Вип. 67. С. 207–209.
12. Словник української мови : в 11 т. / За ред. І. К. Білодіда. Т. 10. Київ: Наукова думка, 1979. 658 с.
13. Черник О. О. Перекладацькі трансформації як засіб перекладу англомовних назв кінофільмів українською мовою. *Актуальні проблеми сучасного перекладознавства*. Дніпро: НТУ "Дніпровська політехніка", 2020. С. 325–332.
14. Kogunets' I. Theory and practice of translation. Вінниця: Нова Книга, 2003. 448 с.

REFERENCES (TRANSLATED & TRANSLITERATED)

1. Vakaliuk Yu. A. (2019). Osoblyvosti perekladu anhlomovnykh nazv kinofilmiv [Peculiarities of translating English film titles]. *Priorytety rozvytku suchasnoi filolohii*. Chernivtsi: ChNU. P. 29–32 [in Ukrainian].
2. Vostretsova V., Prykhodko Yu. (2009). Do problemy perekladu nazv kino ta multfilmiv (na materialy anhliiskoi ta ukrainskoi mov) [To the problem of translating the titles of films and cartoons (on the material of English and Ukrainian languages)]. *Aktualni problemy perekladu*. Horlivka: HDPI. P. 18–20 [in Ukrainian].
3. Hrinchenko N. O. (2018). Stratehii adekvatnoho perekladu nazv anhlomovnykh kinofilmiv, shcho mistiat kulturno-spetsyfichni komponenty [Strategies for appropriate translation of English film titles containing culturally specific components]. *Naukovi zapysky Natsionalnoho universytetu «Ostrozka akademiia»*. Ostroh: NaUOA. P. 121–123 [in Ukrainian].
4. Hromova Z. V. (2013). Osnovni pomylyky pry perekladi nazv kinofilmiv [Main mistranslations of film titles]. *Visnyk Luhanskoho natsionalnoho universytetu imeni Tarasa Shevchenka. Filolohichni nauky*. Luhansk: LNU imeni Tarasa Shevchenka. P. 28–33 [in Ukrainian].
5. Demchenko N. S. (2017). Tendentsii perekladu suchasnykh anhlomovnykh filmonimiv na ukrainsku movu [Translation trends of modern English language film names into Ukrainian]. *Molodyi vchenyi*. Kyiv. № 12. P. 25–29 [in Ukrainian].
6. Zavatskyi V. (2020). Nazvy kinostrichok: funktsionalno-prahmatychni ta perekladatski aspekty [Film titles: functional-pragmatic and translational aspects]. Kyiv: NAU. 85 p. [in Ukrainian].

7. Zosimova O. V. (2017). Sposoby perekladu nazv amerykanskykh i brytanskykh multfilmiv ukrainskoiu movoiu [Ways of translating the titles of American and British cartoons into Ukrainian]. *Linhvistychni doslidzhennia*. Kharkiv: KhNPU. P. 206–211 [in Ukrainian].
8. Ivanytska N. B. (2021). Anhlomovni filmonimy v ukrainskomu perekladi [English film titles in Ukrainian translation]. *Vcheni zapysky TNU imeni V. I. Vernadskoho. Seriia: Filolohiia. Zhurnalistyka*. Vol. 32 (71). № 4. Part 2. P. 103–111 [in Ukrainian].
9. Lesinska O. M., Radishevska D. D. (2018). Osoblyvosti perekladu zaholovkiv filmiv amerykanskoho kinematohrafu ukrainskoiu movoiu [Peculiarities of translation of American film titles into Ukrainian]. *Naukovyi visnyk Mizhnarodnoho humanitarnoho universytetu. Filolohiia*. Chernivtsi: ChNTU. P. 169–171 [in Ukrainian].
10. Luk'ianova T. (2014). Stratehii adaptatsii pry perekladi nazv anhlomovnykh filmiv ukrainskoiu movoiu [Adaptation strategies when translating the titles of English films into Ukrainian]. *Visnyk Kharkivskoho natsionalnoho universytetu imeni V. N. Karazina*. Kharkiv: P. 311–312 [in Ukrainian].
11. Minkova O. F. (2017). Publitsystychnyi tekst ta movna nominatsiia [Journalistic text and language nomination]. *Naukovi zapysky Natsionalnoho universytetu "Ostrozka akademiia". Seriia "Filolohichna"*. Ostroh: Vyd-vo NaUOA. Vyp. 67. P. 207–209 [in Ukrainian].
12. Bilodid I. K. (Ed.). (1979). Slovnyk ukrainskoi movy: v 11 t. [Dictionary of the Ukrainian language: in 11 volumes]. Vol. 10. Kyiv: Naukova dumka. 658 p. [in Ukrainian].
13. Chernyk O. O. (2020). Perekladatski transformatsii yak zasib perekladu anhlomovnykh nazv kinofilmiv ukrainskoiu movoiu [Translational transformations as a means of translating English film titles into Ukrainian]. *Aktualni problemy suchasnoho perekladoznavstva*. Dnipro: NTU "Dniprovska politekhnikha". P. 325–332 [in Ukrainian].
14. Korunets' I. (2003). Theory and practice of translation. Vinnytsya: Nova Knyha. 448 p. [in English].

Стаття надійшла до редколегії: 10.09.2022

Схвалено до друку: 25.11.2022